30/10/2020

“Η ενότητα της Εκκλησίας”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Ένα ἀπό τά βασικότερα θέματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλη-σίας εἶναι ἡ ἑνότητά της, ἡ ἑνότητα μεταξύ Χριστιανῶν καί Κληρικῶν, καί αὐτό ἔχει σχέση μέ τό πολί-τευμα τῆς Ἐκκλησίας πού δέν εἶναι ἁπλῶς δημοκρατικό, οὔτε θεοκρατικό, ἀλλά συνοδικό καί ἱεραρχικό.

Πολλοί σήμερα κάνουν λόγο γιά τήν ἑνότητα πού πρέπει νά ἐπικρατῆ μεταξύ Χριστιανῶν, μοναχῶν καί Κληρικῶν, μεταξύ Κληρικῶν καί Ἱεραρχῶν. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἕνας ἀν-θρω-ποκεντρικός ὀργανισμός, ἀλλά Θεανθρώπινος Ὀργανισμός, εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὁ Χριστός εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει ἑνότητα καί ἱεράρχηση μεταξύ τῶν μελῶν, ἔτσι πρέπει νά γίνεται καί στήν Ἐκκλησία. Ἔτσι, ὑπάρχει συνοδικότητα καί

ἱεραρχικότητα σέ ὅλα τά ἐπίπεδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀπό τίς Μητροπόλεις μέ τίς Ἐνορίες καί τά Μοναστήρια, μέχρι τήν Σύνοδο τῶν Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οὔτε ἐν ὀνόματι τῆς συνοδικότητας πρέπει νά καταργῆται ἡ ἱεράρχηση, οὔτε ἐν ὀνόματι τῆς ἱεραρχήσεως πρέπει νά καταργῆται ἡ συνοδικότητα.

Μερικές βασικές σκέψεις γιά τό πῶς πρέπει νά λειτουργῆ ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας στήν ἐποχή μας, πού διακρίνεται γιά πολλά προβλήματα, δημοσίευσα σέ ἕνα ἄρθρο στό Περιοδικό τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καί Τυρνάβου πού τιτλοφορεῖται «Ἀχιλ-λίου Πόλις» (τεῦχος 3), στό ὁποῖο ἑρμηνεύω τό ἐκκλησιαστικό πολίτευμα μέσα ἀπό τήν χαρισματική ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι μέσα ἀπό πολιτειοκρατικές ἀπόψεις. Καί αὐτό εἶναι τό ζητούμενο.

* * *

«Ἐκκλησία συστήματος καί συνόδου ἐστιν ὄνομα»

Τό χωρίο «Ἐκκλησία συστήματος καί συνόδου ἐστιν ὄνομα», πού ἔθεσα ὡς ἐπικεφαλίδα στό κείμενό μου αὐτό, τό ὁποῖο ἔγραψα κατά παράκληση τοῦ Σεβ. Μητρο-πολίτου Λαρίσης καί Τυρνάβου κ. Ἱερωνύμου, ἀνήκει στόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, ἕναν μεγάλο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος δίδασκε, παρά τίς ἐκκλησιαστικές περιπέτειες πού περνοῦσε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὄνομα πού δηλώνει σύστημα καί σύνοδο.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως σέ ἕνα σῶμα ὅλα τά μέλη, παρά τήν ποικιλία τῶν λειτουργιῶν τους, ἔχουν ἑνότητα μέ τά ἄλλα μέλη, ὁπότε ἰσχύει ἡ ποικιλία ἐν τῇ ἑνότητι καί ἑνότητα ἐν τῇ ποικιλίᾳ, τό ἴδιο ἰσχύει καί μέ τήν Ἐκκλησία. Πολλά εἶναι τά μέλη της, μία εἶναι ἡ κεφαλή της, ὁ Χριστός, τά ὁποῖα μέλη ζοῦν σέ ἑνότητα μεταξύ τους, γι’ αὐτό καί τό ὄνομα τῆς Ἐκκλη-σίας εἶναι «σύστημα» καί «σύνοδος».

Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο ὅτι ἡ θεία Λειτουργία, κατά τόν ἱερό Χρυσό-στομο, εἶναι «σύνοδος οὐρανοῦ καί γῆς», ἀφοῦ ὅλοι συνερχόμαστε σέ μιά ἑνότητα μεταξύ μας γιά νά συμμετάσχουμε σέ αὐτήν, ἤτοι κληρικοί, μοναχοί, ἱεροψάλτες, ἐπίτροποι, νεωκόροι, ἱερόπαιδες, λαός. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι χρησιμοποιοῦμε τούς ὅρους Ἱερά Σύνοδος, Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί Διαρκής Ἱερά Σύνοδος, Συνοδικές Ἐπιτροπές κλπ. Ἀνήκουμε σέ ἕνα Σῶμα, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μέ ἰδιαίτερα καθήκοντα καί ἁρμο-διότητες.

Αὐτός ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας συγκροτεῖ τήν ἑνότητά της, ἡ ὁποία μπορεῖ νά εἶναι καί ἐξωτερική, ἀλλά κυρίως συγκροτεῖται ἀπό τήν χαρισματική

ἐσωτερική ἑνότητα, δηλαδή τήν ἑνότητα στήν πίστη καί στήν μυστηριακή ζωή.

Αὐτό εἶναι σημαντικό γιά τήν ἑνότητα, γιατί σήμερα μερι-κοί ὁμιλοῦν γιά ἑνότητα στήν Ἐκκλησία, ὥστε νά μήν ὑπάρχη δῆθεν διάσπαση, καί μέ αὐτό στήν πραγ-ματικότητα ἐννοοῦν μιά «διπλωματική» καί ἐξωτερική ἑνότητα πού λειτουργεῖ σέ βάρος τῆς ἐσωτερικῆς-χαρισματικῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Ποιά, λοιπόν, εἶναι τά στοιχεῖα ἐκεῖνα πού συγκροτοῦν τήν ἑνότητα τῶν μελῶν στήν Ἐκκλησία; Στήν συνέχεια θά τονισθοῦν κάποια στοιχεῖα πού ἀποτελοῦν τήν βάση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητας.

1. Συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας

Τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτό πού ἐκφράζει τήν ἑνότητά της, καί, βεβαίως, γιά νά εἶναι πραγματικό πολίτευμα, πρέπει νά εἶναι συνοδικό καί ἱεραρχικό. Τό συνοδικό εἶναι ἀπό ὅλους κατανοητό, ὅτι, δηλαδή, συνερχόμαστε ὅλοι μαζί γιά νά ἐπιλύσουμε ἕνα θέμα, ἀλλά τό ἱεραρχικό δέν θέλουν πολλοί νά τό κατα-νοήσουν.

Ἄς λάβουμε ὡς παράδειγμα τήν συγκρότηση τῆς Πολι-τείας. Ἡ ἑνό-τητα σέ μιά Πολιτεία καί σέ ἕναν διοικητικό ὀργανισμό δια-πνέε-ται καί ἀπό τήν συνο-δικότητα, ἀφοῦ συνέρχονται ὅλα τά μέλη ἀπό κοινοῦ γιά νά ἀποφασίσουν, ὅπως στήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων, ἀλλά συγχρό-νως διαπνέεται καί ἀπό τήν ἱεραρχικότητα, ἀφοῦ διαφο-ρε-τικοί εἶναι οἱ ρόλοι κάθε μέλους τοῦ Κοινοβουλίου, ἤτοι τοῦ Προέ-δρου, τοῦ Ἀντι-προέδρου κλπ. ἤ ἑνός διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἔτσι, ἡ συνοδικότητα δέν καταρ-γεῖ τήν ἱε-ραρ-χικότητα, γιατί τότε θά ἦταν ἕνας λαϊκισμός, οὔτε ἡ ἱεραρ-χικότητα καταργεῖ τήν συνοδικότητα, γιατί αὐτό θά ἦταν μιά ἀπολυταρχία.

Αὐτός ὁ συντονισμός καί ἡ συνύπαρξη μεταξύ συνοδικό-τητας καί ἱεραρ-χικότητας συγκροτεῖ τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Σέ τοπικό ἐπίπεδο ὑπάρχει ἡ συνοδικότητα, ἀφοῦ ὅλοι οἱ Κλη-ρικοί, μοναχοί, λαϊκοί πού ἔχουν βαπτισθῆ στό ὄνομα τοῦ Τρια-δικοῦ Θεοῦ, ἀνήκουν σέ μιά τοπική Ἐκκλησία, συμμε-τέ-χουν ὅλοι στήν θεία Λειτουργία, προσεύχονται, κοινωνοῦν τοῦ Σώμα-τος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά διατηρεῖται καί ἡ ἱεραρχικότητα, ἤτοι εἶναι ὁ Μητροπολίτης, ὁ Πρωτοσύγκελλος, οἱ Ἱεροκήρυκες, οἱ Ἱερεῖς, οἱ Διάκονοι, οἱ Μοναχοί, οἱ ἐπίτροποι, οἱ ἱερο-ψάλ-τες, οἱ νεωκόροι, οἱ κατηχητές, οἱ κατηχούμενοι, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλη-σίας. Κανείς δέν ἀντικαθιστᾶ κάποιο ἄλλο μέλος, καί ἔτσι ὑπάρχει ἁρμονία μέσα στήν θεία Λειτουργία.

Αὐτό ἐπεκτείνεται καί στήν Διοίκηση κάθε Ἱερᾶς Μη-τροπόλεως. Κεφαλή της εἶναι ὁ Μητροπολίτης, ἔπονται ἱεραρχικά, ὁ Πρωτοσύγκελλος, οἱ Ἱεροκήρυκες, οἱ

Ἐφημέριοι, τά Ἡγουμενο-συμβούλια κλπ. Ὅλοι συμμετέχουν στό ἑνιαῖο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ (συνο-δικότητα) καί ὁ κάθε ἕνας βρίσκεται σέ μιά ἱεραρχική διαβάθ-μιση. Αὐτό τονίζεται ἀπό ὅλους τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλη-σίας.

Ἔτσι, ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται σέ αὐτήν τήν καλή σχέση μεταξύ συνοδικότητας καί ἱεραρχικότητας. Μέ τόν τρόπο αὐτόν ἀποφεύγεται τόσο ἡ Ρωμαιοκαθολική ἀπολυταρχία, ὅσο καί ἡ Προτεσταντική ἀναρχία.

2. Ἡ Ἱεραρχία κατά τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη

Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἔχει γράψει, μεταξύ τῶν ἄλλων, δύο σημαντικά ἔργα, μέ τίτλο «περί οὐρανίας Ἱεραρ-χίας» καί «περί ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας». Τά ἔργα αὐτά εἶναι πολύ σημαντικά γιά τήν λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἑνότητά της, γι’ αὐτό ἔχουν ἐπηρεάσει πολύ τόσο τούς μεταγενε-στέρους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καί ὅλη τήν ζωή τῆς Ἐκ-κλη-σίας. Ὁ μεγάλος αὐτός Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας γιά νά περι-γρά-ψη τήν σχέση μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τῶν δημιουργημάτων, στά ὁποῖα δημιουργήματα συγκαταλέγεται καί ὁ ἄνθρωπος, πού εἶναι ὁ μικρόκοσμος μέσα στόν μεγαλόκοσμο ὅλης τῆς δημιουργίας, νοητῆς καί αἰσθη-τῆς, χρησιμοποιεῖ τήν εἰκόνα τοῦ ἡλίου.

Ὁ Θεός εἶναι ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης πού στέλλει τίς ἀκτί-νες Του σέ ὅλη τήν δημιουργία, εἶναι ἡ Θεαρχία, δηλαδή «ἡ ἀρχή τῆς θεώσεως». Ὁ Θεός ἔχει πολλά ὀνόματα, μεταξύ αὐτῶν εἶναι τό «ἀγαθός» καί τό «καλός». Μέ τό ὅτι εἶναι «ἀγαθός» κινεῖται πρός τήν κτίση, σκορπώντας τίς ἐνέργειές του, καί μέ τό ὅτι εἶναι «καλός» ἑλκύει ὅλη ἡ κτίση στόν Ἑαυτό Του διά τοῦ κάλλους, τῆς ὁμορφιᾶς Του. Αὐτό ἔχει σχέση μέ τό ὅτι ὁ Θεός εἶναι «ἔρως» καί «ἐραστόν», καί ὡς ἔρως κινεῖται πρός τόν ἄνθρωπο καί ὡς ἐραστό ἑλκύει στόν Ἑαυτό Του τά δεκτικά τοῦ ἔρωτος.

Μετά τόν Θεό πού εἶναι ἡ «Θεαρχία», ἤτοι «ἡ ἀρχή τῆς θεώσεως», ὑπάρχουν οἱ «Θεωνυμίες», ἤτοι τά ὀνόματα τοῦ Θεοῦ, οἱ ἐνέργειές Του, καί ὑπάρχουν οἱ «Ἱεραρ-χίες», δηλαδή ἡ μετοχή στίς «θεωνυμίες», τόσο ἡ οὐράνια Ἱεραρχία, οἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων, ὅσο καί ἡ ἐκκλησιαστική Ἱεραρχία, οἱ τάξεις τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖες μετέχουν κατά διαφόρους βαθμούς τῆς θεώσεως.

Ὁ Θεός ὡς «ἀγαθός» στέλλει τίς ἀκτίνες τῆς δόξης Του στήν οὐράνια καί ἐκκλησιαστική Ἱεραρχία καί σέ ὅλη τήν κτίση, καί ὡς «καλός», ἑλκύει ὅλους, διά τοῦ κάλλους Του, σέ Αὐτόν. Ἔτσι γίνεται ἡ κίνηση τοῦ Θεοῦ πρός τόν κόσμο καί ἡ ἐπιστροφή ὅσων ἀνταποκρίνονται διά τοῦ κάλλους Του στόν Θεό, καί ἔτσι ἐπέρχεται ἡ ἑνότητα τοῦ Θεοῦ σέ ὅλη τήν κτίση.

Στήν «οὐράνια καί ἐκκλησιαστική Ἱεραρχία» ὑπάρχει «ἱερά τάξη», καί ἡ κάθε τάξη

δέχεται ἀναλόγως τήν ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη ὑπάρχει καί «ἡ ἱερά ἐπιστή-μη», δη-λα-δή ἡ θεία γνώση πού ἀποκτᾶ κανείς κατά μέθεξη καί κατά ἀναλογία μέ τήν «τάξη» στήν ὁποία βρίσκεται. Ἐπί πλέον ἡ «ἱερά ἐνέργεια», δηλαδή ἡ θεία Χάρη πού ἐνεργεῖ ἀνάλογα σέ κάθε τάξη, ἄλλους καθαρίζει, ἄλλους φωτί-ζει καί ἄλλους τελειώνει, καί αὐτή ἡ ἐνέργεια λέγεται καθαρ-τική, φωτιστική καί τελειοποιός.

Ἔτσι, κάθε «ἱερά τάξη» στήν «οὐ-ρά-νια καί ἐκκλησια-στική Ἱεραρχία» κατά ἀναλογία συνδέεται μέ τήν «ἱερά ἐπιστήμη», ἤτοι τήν «ἱερά γνώση» καί «τήν μέθεξη τῆς ἐνεργείας» κατά ἀναλογία, ὁπότε ὑπάρχει ἡ κάθαρση, ὁ φωτισμός καί ἡ τελείωση-θέωση τῶν μελῶν τῆς οὐράνιας καί ἐκκλη-σια-στικῆς Ἱεραρ-χίας. Ὅσοι δέν θέλουν νά μετάσχουν σέ αὐτήν τήν διαδικασία, βρίσκονται ἔξω ἀπό τήν ἐκκλησιαστική Ἱεραρχία, ὅπως καί τά πονηρά πνεύματα εἶναι ἔξω ἀπό τήν οὐράνια Ἱεραρχία.

Τό σημαντικό εἶναι ὅτι ὁ Θεός κινεῖται πρός τόν ἄνθρωπο καί τήν κτίση καί προκαλεῖ θαυμασμό, ὁπότε ἑλκύει πρός τόν Ἑαυτό Του ἀναλογικά καί ἱεραρχικά κάθε τάξη καί ἔτσι διατηρεῖται ἡ ἑνότητα τῶν κτιστῶν, καί πρός τά ἄνω καί πρός τά πλάγια.

Πολλοί μιλᾶνε γιά ἑνότητα στήν Ἐκκλησία, ἀλλά αὐτή ἡ ἑνότητα δέν εἶναι ἐξωτερική, κατά κάποιον τρόπο σωματειακοῦ τύπου, ἀλλά εἶναι χαρισματική, ὅταν λειτουργῆ ἡ «ἱερά τάξη», «ἡ ἱερά ἐπιστήμη» – «ἡ ἱερά γνώση» καί «ἡ ἱερά μέθεξη», καί ὅταν τά μέλη τῆς Ἐκκλη-σίας δέχονται τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καθαρτικῶς, φωτιστικῶς καί τελειωτικῶς, καί ἀνέρχονται πρός τόν μόνον «καλόν κἀγαθόν», τόν Τριαδικό Θεό, ὁ Ὁποῖος εἶναι ἡ «Θεαρχία», ἤτοι ἡ «ἀρχή τῆς θεώσεως».

3. Ἀποκάλυψη καί μέθεξη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ

Μέχρι τώρα σημειώθηκε ὅτι ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας προέρχεται ἀπό τήν ἐσωτερική ζωή της καί ἐπεκτείνεται καί ἐξωτερικά. Γιά νά γίνη αὐτό κατανοητό πρέπει νά δοῦμε τό μυστήριο τῆς Ἱερω-σύνης ἀπό ἄνω πρός τά κάτω, ὅπως δόθηκε ἀπό τόν Θεό.

Τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβαν τό Ἅγιον Πνεῦμα, ἔγιναν μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἔφθασαν στήν θέωση. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διδάσκει ὅτι συνδέεται στενά ἡ ὅραση τοῦ θείου Φωτός, μέ τήν ἕνωση καί κοινωνία μέ τόν Θεό καί τήν πνευματική γνώση τοῦ Θεοῦ. Στήν συνέχεια οἱ Ἀπόστολοι χειροτόνησαν τούς Διακόνους καί τούς Πρεσβυτέρους, καί καθόρισαν τίς ἁρμοδιότητές τους στήν Ἐκκλησία, πράγμα πού καθορίσθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία

καλύτερα στούς ἐπόμενους αἰῶνες μέ τίς Τοπικές καί Οἰκουμενικές Συνόδους.

Σήμερα ἡ Ἱερωσύνη κατανοεῖται περισσότερο ἀπό τά κάτω πρός τά ἄνω, δηλαδή πρῶτα γίνεται κανείς Διάκονος, ἔπειτα Πρεσβύτερος καί στήν συνέχεια Ἐπίσκοπος γιατί ἔτσι φανερώνεται εὐκρινέστατα ἡ μύηση στό μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης, ἀφοῦ, κατά τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη οἱ τρεῖς βαθμοί τῆς Ἱερωσύνης, ἤτοι τοῦ Διακόνου, τοῦ Πρεσβυτέρου καί τοῦ Ἐπισκόπου, συνδέονται στενά μέ τά μυστήρια τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως. Ἔτσι, ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ δίδεται στούς θεουμένους καί αὐτοί τήν διατυπώνουν μέ κτιστά ρήματα, νοήματα καί εἰκονί-σματα στά πνευματικά τους παιδιά γιά νά ἀνέλθουν καί αὐτοί μέ διαφόρους βαθμούς στήν θεοπτία.

Μελετώντας κανείς προσεκτικά τά κείμενα τῶν ἁγίων Πατέρων, καταλαβαίνει ὅτι ὑπάρχει μιά λεπτή καί οὐσιαστική διάκριση μεταξύ δογμάτων καί ὅρων. Τό δόγμα εἶναι ἡ ἀποκάλυψη του Θεοῦ στούς Προφήτας στήν Παλαιά Διαθήκη ἀσάρκως καί στούς Ἀποστόλους τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν σαρκί, καί στούς Πατέρας διά μέσου τῶν αἰώνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Αὐτό τό δόγμα, τό ὁποῖο εἶναι ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στούς φίλους Του, διατυπώνεται μέ ὅρους, μέ «κτιστά ρήματα» γιά νά τεθοῦν τά ὅρια μεταξύ δόγματος-ἀποκα-λύψεως καί στοχασμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπόρροια τῆς φιλοσο-φίας.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στήν ἀρχή τοῦ «Ἁγιορειτικοῦ Τόμου» κάνει τήν διάκριση μεταξύ τῶν κηρυττο-μένων δογ-μά-των, πού ἦταν γενικῶς παραδεκτά καί ἀπό ὅλους ἀναγνωρι-σμένα καί ἦταν μυστήρια τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, καί βλέπονταν μόνον ἀπό τούς προφήτας ἐν πνεύματι, καί τοῦ μυστη-ρίου τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, πού εἶναι τά ἐπηγγελμένα ἀγαθά στούς ἁγίους στόν μέλλοντα αἰώνα, τά ὁποῖα δίδονται καί προορῶνται διά τούς ἀξίους νά βλέπουν, καί αὐτά τά βλέπουν μετρίως ὡσάν σέ ἀρραβῶνα. Δόγματα, λοιπόν, εἶναι οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ στούς φίλους Του, τούς Προφῆτες, τούς Ἀποστόλους καί τούς Ἁγίους.

Ἡ ἐμπειρία τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι ἐμπειρία τῆς θεώσεως καί αὐτοί πού μετέχουν τῆς θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ χαρα-κτηρίζονται θεούμενοι. Αὐτοί πού μετέχουν τῆς Ἀποκαλύψεως ἀπέκτησαν ἐμπειρική γνώση τοῦ δόγματος, πού εἶναι ἡ φανέρωση τῆς ἀκτίστου δόξης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀκτίστου Βασιλείας Του, καί στήν συνέχεια καθορίζουν ἐν Συνόδῳ τά ὅρια μεταξύ ἀληθείας καί ψεύδους, πού γίνεται μέ τούς ὅρους.

Κατά συνέπεια ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ πού δίνεται στούς θεουμένους δείχνει ὅτι ὑπάρχει ταυτότητα ἐμπειριῶν στούς Προφήτας, Ἀποστόλους καί Πατέρας, ἀλλά αὐτή ἡ ταυτότητα ἐμπειριῶν διατυπώνεται διαφορετικά ἀπό τόν καθένα, ἀνάλογα

μέ τά ἰδιαίτερα χαρίσματά του. Ὅμως, ὅταν οἱ θεούμενοι συνέλθουν σέ μιά Τοπική ἤ Οἰ-κου-μενική Σύνοδο, τότε θέτουν τά ὅρια μεταξύ ἀληθείας καί πλάνης καί ἀποκτοῦν καί ταυτότητα ὀρολογίας. Ἔτσι μποροῦμε νά καταλάβουμε τήν διάκριση μεταξύ τοῦ δόγματος, πού εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀκτίστου δόξης τοῦ Θεοῦ στούς θεόπτας, καί τῶν ὅρων, πού εἶναι ἡ διατύπωση τοῦ δόγματος μέ κτιστούς ὅρους.

4. Ὀρθοδοξία καί αἱρέσεις

Ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας διασφαλίζεται ἀπό τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ διά τῶν θεουμένων ἁγίων μέ συγκεκριμένες πράξεις. Στό βιβλίο τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» ὑπάρχουν πολλά παραδείγματα. Σέ ἕνα χωρίο γράφεται: «Ἦσαν δέ προσκαρτε-ροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καί τῇ κοινωνίᾳ καί τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καί ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δέ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καί σημεῖα διά τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. πάντες δέ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπί τό αὐτό καί εἶχον ἅπαντα κοινά» (Πρ. β΄, 42-44).

Στό χωρίο αὐτό, πού παρουσιάζει τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας μετά τήν Πεντηκοστή, φαίνεται ὅτι τά στοιχεῖα τῆς ἑνότητας τῶν Χριστιανῶν ἦταν ἡ διδαχή τῶν Ἀποστόλων, ἡ κοινωνία μεταξύ τους, ἡ κλάση τοῦ ἄρτου-θεία Εὐχαριστία καί οἱ προ-σευχές. Δέν ἦταν μόνον ἡ θεία Εὐχαριστία τό κέντρο τῆς ἑνότητας, ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί στίς ἡμέρες μας, ἀλλά καί ἡ διδαχή τῶν Ἀποστόλων, ἡ κοινωνία μεταξύ τους καί οἱ προσευχές. Συγχρόνως, οἱ πρῶτοι Χριστιανοί ἔβλεπαν «πολλά τε τέρατα καί ση-μεῖα» πού γίνονταν ἀπό τούς Ἀποστόλους, καί οἱ πιστεύον-τες ζοῦσαν μαζί σέ ἕναν τόπο καί εἶχαν τά πάντα κοινά.

Μέ ἄλλα λόγια ἡ πρώτη Ἐκκλησία λειτουργοῦσε, ὅπως σήμερα λειτουργοῦν τά ὀργανωμένα Μοναστήρια, στά ὁποῖα γίνεται τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαρι-στίας, οἱ μοναχοί προσεύχονται διαρκῶς στόν Θεό, ἔχουν κοινωνία μεταξύ τους, ἀκοῦν θεόπνευστη διδαχή καί ἔχουν ὅλα τά ὑλικά κοινά.

Ἡ ἑνότητα, λοιπόν, τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἁπλῶς ἐξωτερική, ἀλλά ἐσωτερική-χαρισματική. Αὐτό καταγράφηκε ἔντονα στίς εὐχές τῆς θείας Εὐ-χα-ριστίας, τῶν Μυστηρίων καί τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Εἶναι τό lex credendi (κανόνας πίστεως), πού στηρίζεται στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στούς Ἁγίους, καί τό lex orandi (κανόνας προσευχῆς), πού ἐκφράζεται στήν προσευχή τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπο-κάλυψη καί προσευχή, πίστη καί μυστήρια, σφυρηλατοῦν τήν ἑνότητα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διχοτόμηση μεταξύ τοῦ lex credendi καί τοῦ lex orandi δια-σπᾶ καί τήν ἴδια τήν ἑνότητα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης, ἡ ἑνότητα τῶν Χριστιανῶν συγκροτεῖται μέ τόν συνδυασμό μεταξύ theologia gloriae (θεολογία τῆς δόξης) καί theologia crucis (θεολογία τοῦ

σταυροῦ). Ἡ θεολογία τῆς δόξης εἶναι ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ, καί ἡ θεολογία τοῦ σταυροῦ δείχνει καί τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἀνάβαση στήν Πεντηκοστή, ἀλλά καί τήν διαφύλαξη αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας. Ὅταν κανείς θέλη νά μετέχη τοῦ μυστηρίου τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, χωρίς τό μυστήριο τοῦ σταυροῦ, δέν ἔχει ἀληθινή ὀρθόδοξη ζωή καί ἐπιφέρει τήν διάσπαση τῆς ἑνότητος. Βίωση τῶν Μυστηρίων, χωρίς τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, δηλαδή χωρίς τήν βίωση τοῦ σταυροῦ, ὡς καθάρσεως, φωτισμοῦ καί θεώσεως, εἶναι διάσπαση τῆς ἑνότητος τῶν Χρι-στιανῶν.

Ἀπό αὐτήν τήν διάσπαση μεταξύ τοῦ lex credendi καί τοῦ lex orandi καί μεταξύ τῆς theologia gloriae καί τῆς theologia crucis δημιουρ-γοῦνται οἱ αἱρέσεις καί τά σχίσματα πού διασποῦν τήν ἑνότητα τῶν Χριστιανῶν καί ὄχι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί δέν διασπᾶται ποτέ, ἀλλά οἱ αἱρετικοί ἀπομακρύνονται ἀπό αὐτήν.

5. Οἱ Ἱεροί Κανόνες

Τά ὅσα ἐγράφησαν ἕως τώρα δείχνουν τήν χαρισματική ἑνότητα πού ὑπάρχει, καί πρέπει νά ὑπάρχη στήν Ἐκκλησία καί μέ αὐτήν ἐπιτυγ-χάνεται ἡ ἑνότητα τῶν μελῶν της.

Ὅμως, ἡ ἁμαρτία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τούς ἀπομακρύνει ἀπό τόν Ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, τόν Χριστό, πού εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε οἱ τελοῦντες ἐν ἁμαρτίᾳ καί μή μετέ-χοντες τῆς καθαρτικῆς, φωτιστικῆς καί θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ διασπῶν-ται ἀπό αὐτήν τήν ἑνότητα, οὔτε δέχονται τήν ἐνέργεια τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, οὔτε ἑλκύονται ἀπό τό κάλλος Του. Πρόκειται γιά τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ἐκκλησιαστική Ἱεραρχία, κατά τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη. Ὁ κόσμος πού βρίσκεται ἔξω ἀπό τήν Ἱεραρχία δέν μετέχει στήν Θεο-είδεια, στόν Θεό, ὁπότε βρίσκεται στό σκοτάδι.

Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν σκοτασμό τοῦ νοῦ, πρέπει νά ἐπιστρέ-ψουν, διά τῆς μετανοίας, στήν «Ἱεραρχία» καί τήν «Θεαρχία». Αὐτό τό ἔργο κάνει ἡ Ἐκκλησία μέ τό μυστή-ριο τῆς μετανοίας. Καί ἐπειδή ἡ μετάνοια δέν εἶναι κάτι ἰδεατό καί ἰδεολογικό, γι’ αὐτό ἡ Ἐκκλησία ἔχει θεσπίσει τούς Ἱερούς Κανόνας γιά τήν καλή συγκρότηση τῆς ἐκκλησια-στι-κῆς ἑνότητας.

Οἱ Ἱεροί Κανόνες πρέπει νά ἑρμηνεύονται μέσα ἀπό αὐτήν τήν ἐκκλησιαστική προοπτική, ὅτι, δηλαδή, συγκροτοῦν τό συνοδικό καί τό ἱεραρχικό πολίτευ-μα τῆς Ἐκκλησίας, θέτουν τίς ἁρμοδιότητες στά μέλη της, ἀνα-φέρονται στήν καλή διοργάνωση τῶν Ἐκκλησιῶν, θερα-πεύ-ουν τά σχίσματα, ἐπαναφέρουν στήν Ἐκκλησία τούς αἱρετικούς πού ἔχουν ἀπομα-κρυνθῆ ἀπό αὐτήν, καί τελικά θερα-πεύουν τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν μέθεξη τῆς καθαρτικῆς, φωτι-στικῆς

καί τε-λειο-ποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι σημαντικό νά σημειωθῆ ὅτι οἱ θεοφόροι Πατέρες τῶν Τοπικῶν καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων πού θέσπισαν τούς ἱερούς Κανόνες ἐκινοῦντο ἀπό τήν φωτιστική ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύ-ματος, γι’ αὐτό οἱ Κανόνες δέν εἶναι νομικά κείμενα, παρά τήν νομοτεχνική διατύπωσή τους, ἀλλά εἶναι καρπός τοῦ φωτι-σμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφ’ ἑνός μέν γιά νά διακρατοῦν τούς Κληρικούς, Μοναχούς καί Χριστιανούς στήν χαρισματική ἑνότητα, ἀφ’ ἑτέρου δέ γιά νά ἐπαναφέρουν τούς ἐκτροχια-σθέντας στό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό φαίνεται καθαρά στόν 102ο Κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καί ὅταν τόν διαβάση κανείς, βλέπει ποιό εἶναι τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ποιμένων της.

Ἡ μέθοδος τῆς Ἰατρικῆς Ἐπιστήμης καί ἡ ὅλη ὀργάνωση ἑνός Νοσοκομείου, ὅπως καί τά φάρμακα καί οἱ ἄλλες ἐνέργειες πού χρησι-μοποιοῦν οἱ Ἰατροί ἀποβλέπουν στήν ἴαση καί τήν θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου καί τήν ἴαση τοῦ σώματός του. Κατά παρόμοιο τρόπο καί ἡ μέθοδος τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καί ἡ ὅλη ὀργά-νωση τῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέπει στήν ἴαση τῶν μελῶν της, ὥστε νά διασφαλίζεται ἡ καλή ὀργάνωσή της μέ σκοπό τήν κατά διαφόρους βαθμούς μέθεξη τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἀπό ὅλα αὐτά συμπεραίνεται ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συνοδικό καί ἱεραρχικό· ἡ ἱεραρχία εἶναι χαρισματική κατάσταση, ὅπως ἀναλύεται ἀπό τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη· τά δόγματα εἶναι οἱ Ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ στούς ἁγίους καί οἱ ὅροι εἶναι ἡ καταγραφή τῆς Ἀποκαλύψεως· ὑπάρχει στενή σχέση μεταξύ τοῦ lex credendi καί τοῦ lex orandi καί μεταξύ τοῦ theologia gloriae καί theologia crusis· καί τέλος οἱ ἱεροί Κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἑρμηνεύονται θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά συγκροτοῦν τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Νομίζω ὅτι ὅλη ἡ θεωρία τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεο-πα-γίτη περί «Θεαρχίας» καί «Ἱεραρχίας», «περί οὐρανίας καί ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας», περί καθάρσεως, φωτισμοῦ καί τε-λειώ-σεως-θεώσεως, εἶναι ἡ μόνη ἀποτε-λεσματική διδασκαλία γιά τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Κάθε ἄλλη θεωρία ἑνό-τητας πού στηρί-ζεται σέ ἐξωτερικές διεργασίες εἶναι στήν οὐσία διασπάσεις καί ἀλλοιώσεις, γιατί ἑνότητα μποροῦν νά ἔχουν καί οἱ αἱρετικοί καί οἱ σχισματικοί μεταξύ τους καί ὅλοι οἱ παράνομοι. Ἡ σχέση μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου, μεταξύ Κληρικῶν, Μοναχῶν καί Λαϊκῶν πρέπει νά στηρίζεται στό χαρι-σματικό στοιχεῖο, δηλαδή στήν δι-δα-σκαλία «Περί ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας» τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.